Plan van aanpak maatschappelijk verantwoord inkopen overheden 2015-2020

Inhoud

1. Inleiding

Dit Plan van aanpak gaat over maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI). Maatschappelijk verantwoord inkopen (ook wel duurzaam inkopen genoemd) betekent dat bij de inkoop van producten, diensten en werken de effecten op people (mensen), planet (planeet/milieu) en profit/ prosperity (winst/welvaart) worden meegenomen. Binnen deze drie elementen is er aandacht voor specifieke thema's als circulair inkopen, biobased inkopen, de internationale sociale voorwaarden en innovatiegericht inkopen.
De impact van MVI is het grootst als de inkoopkracht van overheden in samenhang wordt ingezet. Jaarlijks koopt 'de overheid' namelijk voor ongeveer 60 miljard Euro in, waarvan ca. 10 miljard door de Rijksoverheid en 50 miljard door andere overheden. Het Plan van aanpak richt zich op alle overheden en beoogt de samenwerking op dit dossier tussen overheden te versterken. Het plan gaat daarbij uit van de eigen verantwoordelijkheid van overheden. Voor een goede toepassing van het instrument MVI is het van belang dat overheden, bedrijven en organisaties duurzaamheidsambities vastleggen en bepalen, vanuit eigen (politieke) kaders en lokaal /regionaal/landelijk, Europees en overig Internationaal beleid, waaronder bijvoorbeeld de OESO-richtlijnen.

Uitgangspunt voor dit Plan van aanpak is het effectief en efficiënt inzetten van MVI als instrument om een bijdrage te leveren aan de realisatie van beleidsdoelen. Het plan gaat dus niet over het bepalen van wat de inhoudelijke beleidsdoelen/effecten moeten zijn. Beleidsdoelen waaraan MVI een bijdrage levert zijn onder andere:

- Het tegengaan van klimaatverandering
- Het stimuleren van hernieuwbare energieopwekking en energie-efficiëntie
- Hergebruik van grondstoffen
- Toepassing van biobased grondstoffen en materialen
- Leefbaar loon en het verbeteren van arbeidsomstandigheden
- Verminderen van milieudruk
- Beschermen en duurzaam benutten van natuurlijk kapitaal
- Het stimuleren van innovatie, waarbij de overheid als lead customer optreedt
- Verduurzamen van de bedrijfsvoering van overheden
- Het verduurzamen van product- en marktketens

In dit Plan van aanpak wordt, meer dan in het verleden, nadrukkelijk de mogelijkheid benut om MVI in te zetten als instrument voor het realiseren van doelen uit akkoorden, convenanten en andere afsprakenkaders. Het delen van kennis en best practices is daarbij cruciaal.

Kader 1: Voorbeelden van beleidsdoelen en kaders waar MVI een bijdrage levert

Tegengaan van klimaatverandering door CO_2 emissies te verminderen
- In 2020 20% CO_2-reductie t.o.v. 1990 binnen de EU; 16% t.o.v. 2005 voor de Nederlandse emissies buiten het EU emissiehandelsysteem. Dit als tussenstap voor realiseren van een vrijwel klimaatneutrale economie in 2050. Veel organisaties hebben zichzelf in dit kader de lange termijn ambitie (2030-2050) gesteld energie- of klimaatneutraal te worden

Het SER Energieakkoord voor duurzame groei
- Een besparing van het finale energieverbruik met gemiddeld 1,5 procent per jaar.
- Een toename van het aandeel van hernieuwbare energieopwekking (nu ruim 4 procent) naar 14 procent in 2020. Een verdere stijging van dit aandeel naar 16 procent in 2023.

Beschermen en duurzaam benutten natuurlijk kapitaal
- Het kabinet zet zich (mede in het kader van de EU Biodiversiteitsstrategie) in om natuurlijk kapitaal te beschermen en duurzaam te benutten. Samen met bedrijven en ngo's werkt het aan concrete acties om natuurlijk kapitaal te waarderen en mee te wegen in economische

beslissingen van bedrijven, financiële instellingen en overheden.

Circulaire Economie/Van Afval naar Grondstof

- Beter benutten van grondstoffen door er efficiënter mee om te springen. Het kabinet streeft naar een circulaire economie, waarin afval (bijna) niet meer bestaat (zero waste).
-

Op het gebied van duurzaam inkopen is tot 2013 vanuit de Programmadirectie Duurzaam Inkopen beleid opgesteld, een inkoopinstrumentarium ontwikkeld en is breed bewustzijn gecreëerd over nut en noodzaak van duurzaam inkopen. De in 2013 uitgevoerde beleidsevaluatie door Ecorys/RIVM bevestigt dit. Er is overheidsbreed sprake van een hoge mate van toepassing van minimumeisen, bewustwording is breed verspreid en meer dan de helft van de respondenten van dit onderzoek geeft aan dat de aandacht voor duurzaam inkopen is toegenomen. De in de afgelopen jaren uitgevoerde evaluaties[1]) geven echter ook aan dat de implementatie nog verder moet verbeteren:

- Ondersteunende activiteiten werken nog onvoldoende door in de uitvoeringspraktijk, met name op decentraal niveau. Handvatten, tools en instrumenten zijn nog onvoldoende bekend.
- Inkopers ervaren druk om te letten op de aanschafprijs van een product en dienst, in plaats van de levensduurkosten.
- Inkopers ervaren de Internationale Sociale Voorwaarden als complex en de toepassing is daardoor summier en vrijblijvend.
- Er is te veel nadruk op het toepassen van minimumeisen en te weinig kennis over het toepassen van gunningscriteria (wensen) die de markt uitdagen om duurzaamheidsprestaties te verhogen.
- De uniformiteit in de toepassing van instrumenten en criteria neemt af, waardoor de lasten voor de markt toenemen.

Vanuit de maatschappij is er een sterke wens om het bestuurlijk commitment te vergroten en een vervolg te geven aan het gezamenlijk optrekken van overheden op het dossier duurzaam inkopen in brede zin.

Het Plan van aanpak richt zich gezien het bovenstaande enerzijds op het maken van nieuwe en/of aanvullende afspraken tussen overheden om de uniformiteit en effectiviteit te versterken en anderzijds op het verbeteren van de implementatie. Daarvoor zijn in hoofdstuk drie vier stappen uitgewerkt:

1. Het uitwerken van gezamenlijke ambities en doelstellingen voor het proces en de toepassings(vorm) van MVI voor de periode 2016-2020, waarin zowel Rijk, medeoverheden (koepels en/of individuele overheden), bedrijfsleven en maatschappelijke partijen zich kunnen vinden.
2. Het ontwikkelen van een systematiek om de voortgang op deze ambities en doelstellingen te volgen en te bevorderen.
3. Het verbeteren van kennis, instrumenten en opleiding van inkopers en opdrachtgevers
4. Het verbeteren van de structuur voor regie en governance.

De uitvoering van het Plan van aanpak kent een doorlooptijd tot en met 2020.

[1] Ecorys, RIVM, Social return, ISV

2. Visie op maatschappelijk verantwoord inkopen

2.1. De gewenste ontwikkelrichting

Het kabinet hecht belang aan het formuleren van een nieuwe gezamenlijke doelstelling voor MVI die verder gaat dan het toepassen van minimumeisen. Leidende principes daarbij zijn:

a. Effectiviteit vergroten
b. Professioneel duurzaam opdrachtgeverschap
c. Europese en internationale samenwerking
d. Voorbeeldrol van de overheid

a. Effectiviteit vergroten

De ontwikkelrichting voor MVI verschuift van het toepassen van minimumeisen naar het aanmoedigen en/of uitnodigen van leveranciers om zo duurzaam mogelijke producten en diensten te leveren. Dit kunnen overheden doen door te kiezen voor andere processen en toepassingsvormen van het instrument MVI, bijvoorbeeld door:

Aan te besteden op basis van ambities. Van inkopende organisaties wordt gevraagd dat zij beleidsmatige uitgangspunten, wensen van de opdrachtgever en resultaten van marktconsultatie vertalen naar concrete doelstellingen voor inkoopplannen en aanbestedingen.
Meer gebruik te maken van de dialoog met de markt. Deze dialoog kan al ver voor de aanbesteding plaatsvinden, maar ook gedurende de aanbesteding via bijvoorbeeld de concurrentiegerichte dialoog (gezamenlijk de vraag bepalen) of de meervoudig onderhandse aanbestedingsprocedure. Met de implementatie van de nieuwe Europese Aanbestedingrichtlijn worden de mogelijkheden voor marktdialoog uitgebreid.
Meer gebruik te maken van gunningscriteria, waardoor bedrijven die zich onderscheiden op duurzame maatschappelijke prestaties een gunningsvoordeel krijgen.
Vaker uit te gaan van de levensduurkosten van een product of dienst en niet alleen de aanschafprijs. Door eerst inzicht te verkrijgen in de potentiële besparingen en vervolgens daarop te sturen verbeteren overheden hun duurzaamheid en financiën.
Vaker te kiezen voor een functionele uitvraag, waarbij de functie en of het doel worden omschreven in plaats van een uitgebreide technische omschrijving van het te leveren product, dienst of werk.

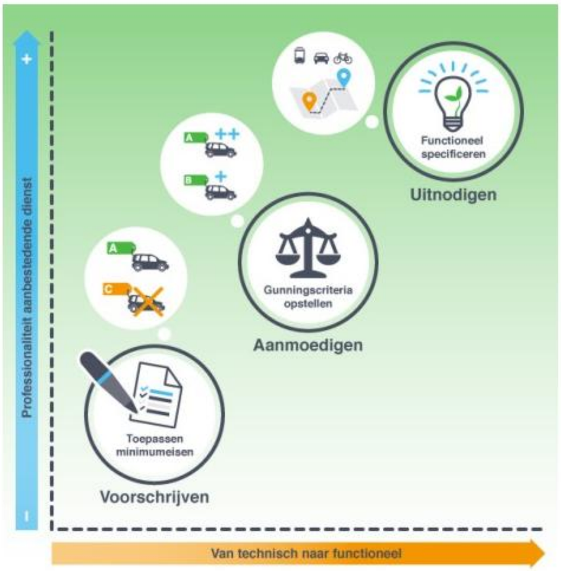
Overheden bepalen zelf, op basis van hun eigen ambities en duurzaamheidsbeleid, hoe zwaar welke elementen van duurzaamheid meewegen in een aanbesteding en focussen op productgroepen en sectoren waar de meeste impact zit of waarop de eigen organisatie beleidsprioriteiten heeft geformuleerd. Daarbij is het van belang om te realiseren dat MVI geen wondermiddel is en ook niet altijd het meest effectieve middel om een bepaald beleidsdoel te realiseren. Naast duurzaamheid zijn bij de aanschaf van producten en diensten ook aspecten als levertijd, kwaliteit, prijs, functionaliteit, technische- en veiligheidseisen, e.d. van belang. Per geval zal recht gedaan moeten worden aan een evenwichtige mix van deze aspecten en passend binnen de kaders van EU aanbestedingsrichtlijnen en de uitgebreide set spelregels in de aanbestedingswet. Dat kan een overweging zijn om bij bepaalde aanbestedingen niet voor de meest duurzame variant te kiezen.

b. Professioneel maatschappelijk verantwoord opdrachtgeverschap

De kerngedachte achter dit Plan van aanpak is om MVI meer in te zetten om de duurzaamheidsambities van de eigen organisatie te realiseren en daarbij de verantwoordelijkheid van de opdrachtgever te benadrukken. Dit wordt als randvoorwaarde gezien om de volgende stap te zetten; van uitsluiten van niet duurzame producten en diensten naar aanmoedigen en uitnodigen tot duurzame en innovatieve producten en diensten. Het uitsluiten kan relatief eenvoudig door een ondergrens te stellen door gebruik te maken van de minimumeisen uit de milieucriteriadocumenten. Voor het aanmoedigen en het uitnodigen tot het leveren van duurzame en innovatieve producten zijn inkooptechnieken nodig die complexer van aard zijn. Denk aan het organiseren van

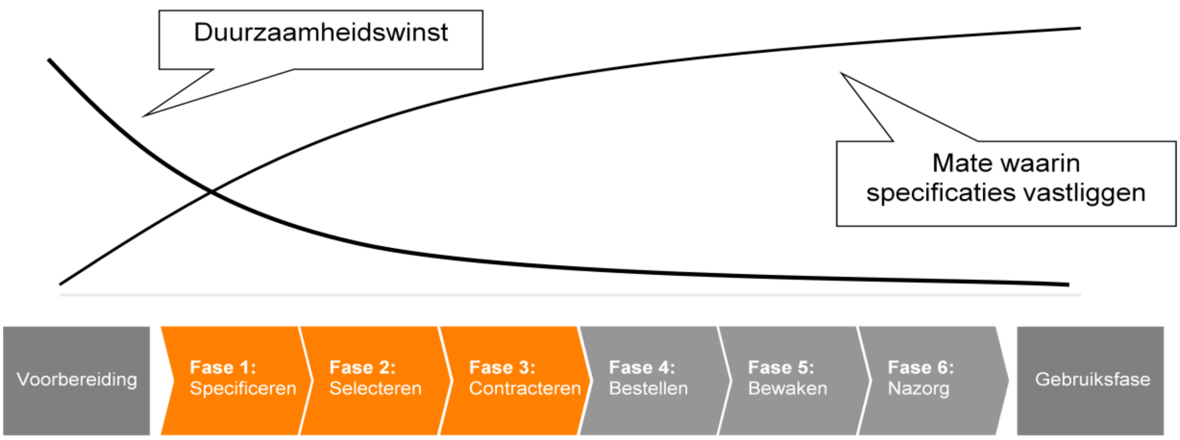
marktconsultaties of een functionele uitvraag, waarbij de gevraagde functie wordt omschreven in plaats van het product en het toepassen van gunningscriteria waarbij maatschappelijke prestaties een gunningsvoordeel opleveren. Dit vraagt enerzijds om een professionele inkooporganisatie en anderzijds om meer betrokkenheid van de opdrachtgever. De inkoper is immers een adviseur en procesbegeleider, maar bepaalt niet zelf de behoefte. De opdrachtgever kan ook kiezen om lokaal/regionaal samen te gaan werken in inkoop waardoor er synergievoordeel ontstaat door hoeveelheidskorting, betere kennisdeling en efficiëntere benutting van de beschikbare capaciteit.

Figuur 1 Van voorschrijven naar uitnodigen

Voor het aanmoedigen van duurzame en innovatieve producten is het cruciaal dat duurzaamheid al wordt meegenomen bij de start van een project of een proces (bij voorbereiding en initiatie). Er is meer duurzaamheidswinst en financieel voordeel te behalen als vroegtijdig de vraag wordt gesteld of een organisatie het wagenpark wil uitbreiden met 500 voertuigen of het bestaande wagenpark beter wil benutten (denk aan car sharing). In het eerste geval kan alleen gekeken worden naar de duurzaamheid van de nieuw aan te schaffen voertuigen. In het tweede geval kan nagedacht worden over de hoeveelheid nieuwe voertuigen die nodig zijn en kan er tevens extra financiële ruimte ontstaan om voertuigen met een hogere duurzaamheidsprestatie aan te schaffen (omdat er minder voertuigen nodig zijn dan in het eerste scenario). Binnen duurzaam GWW (Grond-, Weg- en Waterbouw) is er al veel ervaring met een dergelijke aanpak.

Figuur 2 Duurzaamheid meenemen in elke fase van het proces

Een andere sterke drijfveer voor het vergroten van de betrokkenheid van de opdrachtgevers is het inzichtelijk maken van de besparingen die op organisatieniveau gerealiseerd kunnen worden door uit te gaan van de levensduurkosten van producten en diensten. Opdrachtgevers zouden verantwoordelijk moeten zijn voor het realiseren van die besparingen. Ook is het belangrijk om te controleren of duurzaamheidsbeloftes uit offertes worden waargemaakt. Ook daar kan de opdrachtgever (steekproefsgewijs) op toezien.

c. Europese en internationale netwerken

Internationale samenwerking krijgt meer prioriteit en wordt ingezet voor het realiseren van duurzame ambities. Voor een antwoord op de opgaven waar we voor staan, past een actievere samenwerking dan voorheen, met onze EU-partners en in mondiaal verband. Nederland is één van de koplopers binnen Europa en geselecteerd als deelnemer voor de adviesgroep MVI op VN niveau. Daarnaast zijn er nauwe banden met de aandachtsgebieden "precommercial procurement" en "procurement of innovation" in Horizon 2020[2]). Nederland maakt effectief gebruik van internationale kennis en netwerken. De belangrijkste doelen hierbij zijn:

- Het delen en leren van inzicht en ervaringen.
- Het beïnvloeden van internationale markten (duurzaamheid stopt niet bij de grens).
- Bijdragen aan harmonisatie en totstandkoming van Europese standaarden voor een aantal specifieke inkoopcategorieën, zoals bijvoorbeeld duurzaam hout.

We zetten in op ontwikkelingen in Europa, door onze best practices te delen en dragen bij aan de ontwikkeling van Europese Green Public Procurement criteria die voor Nederland bruikbaar zijn. Dat is effectiever (hoe meer landen een bepaald criterium toepassen des te groter de impact), efficiënter (kennis, kunde, tijd en capaciteit worden selectiever ingezet) en draagt bij aan een gelijk speelveld (minder verschillen tussen criteria in de diverse lidstaten).

d. Voorbeeldrol overheid

Binnen Europa is Nederland één van de koplopers op het gebied van MVI en wil dat in de toekomst ook blijven. Niet alleen qua ambities, maar ook in uitvoering en het transparant maken daarvan. Hiertoe stelt de Rijksoverheid concrete doelstellingen en zet initiatieven op in de eigen bedrijfsvoering en communiceert daar actief over. De Rijksoverheid mobiliseert andere koplopers om gezamenlijk best practices te delen en stimuleert andere overheden en bedrijven deze voorbeelden te volgen en stelt zich actief op als lead customer. Een aantal Green Deals, zoals de Green Deal Circulair Inkopen en de Green Deal Duurzaam GWW en de pilots biobased inkopen, zijn hiervan een voorbeeld. Andere voorbeelden zijn te vinden in het programma "inkoop innovatie urgent". Dit programma heeft bijvoorbeeld een portal met instrumenten om (duurzame) innovaties aan de markt te ontlokken ontwikkeld en creëerde een innovatiemarkt met vraag en aanbod op verschillende terreinen. Via PIANOo, het kennis- en expertisecentrum Inkopen en Aanbesteden, worden voorbeelden, criteria, best practices en instrumenten gedeeld.

2.2. Realisatie

In hoofdstuk één van dit plan is geconstateerd dat de implementatie van MVI verder verbeterd moet worden. We starten daarbij niet bij nul en bouwen voort op de stappen die in het verleden gezet zijn. Recentelijk zijn de onderstaande acties uitgevoerd:

- Vanuit de behoefte van zowel de markt als de overheid aan eenduidigheid in terminologie, uitgangspunten, criteria, taal en instrumenten is er een centraal loket voor maatschappelijk verantwoord inkopen (zie bijlage 1) ingericht bij PIANOo. Daar kunnen alle overheidsinkopers

[2] Horizon 2020 is het programma van de Europese Commissie om Europees onderzoek en innovatie te stimuleren. Horizon 2020 loopt sinds 1 januari 2014 en is de opvolger van het Zevende Kaderprogramma (KP7).

(Rijk en medeoverheden) terecht met vragen over maatschappelijk verantwoord inkopen, zowel via de site als via een vragenloket.

- Op de website van PIANOo is een nieuw webdossier voor MVI gelanceerd. Dit dossier biedt inkopers informatie over de duurzaamheidsthema's (milieu, sociaal, economie en specifieke onderwerpen als circulair en biobased), hoe duurzaamheid te integreren in het inkoopproces en voor circa 45 productgroepen productgroepspecifieke duurzaamheidsinformatie (milieu en sociale aspecten).
- De milieucriteriadocumenten zijn geactualiseerd. Deze zijn gecontroleerd op juistheid, aangepast aan de behoefte van inkopers en waar mogelijk is gebruik gemaakt van in EU-verband ontwikkelde criteria voor MVI.
- Verschillende overheden nemen initiatieven op het gebied van MVI en delen ervaringen met elkaar. Recentelijk organiseerde de Provincie Zuid-Holland i.s.m. Biobased Delta Zuid-Holland en Centre of Expertise Biobased Economy een bijeenkomst over biobased economy en biobased inkoop. IPO, VNG en RWS werken samen aan het inkopen van duurzame mobiliteit, overheden in de regio Utrecht spraken af om 10% circulair in te kopen en in mei ging het netwerk duurzaam inkopen Metropool Regio Rotterdam en Den Haag van start. In dit netwerk wisselen 23 gemeenten kennis en ervaring rond innovatieve en duurzame inkoop en aanbesteding uit.
- Recent is een community of practice (COP) opgericht voor biobased inkopen, onder andere de provincie Zeeland werkt aan het stimuleren hiervan.
- In het kader van de Green Deal Duurzaam GWW werd een divers aantal activiteiten uitgevoerd, waaronder een sessie in samenwerking met het Europese Green Public Procurement programma.
- In verschillende beleidstrajecten[3]) wordt in samenwerking met bedrijven, financiële instellingen en overheden ervaring opgedaan met het waarderen van natuurlijk en sociaal kapitaal als potentieel criterium voor MVI.
- Op het gebied van catering worden initiatieven genomen om duurzaamheideisen op te nemen die voedselverspilling, consumptie van dierlijke eiwitten en gebruik van milieubelastende materialen terug dringen. Consumptie van seizoensgebonden producten wordt bevorderd.
- Door PIANOo worden er maandelijks diverse bijeenkomsten, workshops en lunchlezingen georganiseerd over MVI of daaraan gerelateerde onderwerpen.
- Duurzaamheid is onderdeel van de professionalisering van de rijksinkoop, in overeenstemming met de ingezette lijn voor de compacte rijksdienst en het rijksinkoopstelsel.
- Er zijn evaluaties uitgevoerd van het social return beleid voor de rijksinkoop en de toepassing van internationale sociale voorwaarden in de rijksinkoop.
- Vanuit innovatiegericht inkopen (het programma inkoop innovatie urgent[4]) is een netwerk opgebouwd met projectmanagers, opdrachtgevers en inkopers waarin verdeeld in acht thema's zo'n 25 innovatieprojecten worden gerealiseerd.

[3] Met name de volgende trajecten zijn van belang: Green Deal Transparantie van Natuurlijk en Sociaal Kapitaal en het Platform Biodiversiteit, Ecosystemen en Economie.

[4] In de Tweede Kamerbrief Duurzaam Inkopen van 31 oktober 2011 wordt voor het realiseren van de duurzaamheidsambities aangesloten op het initiatief van het kabinet in het kader van het topsectorenbeleid, verwoord in "Naar de top, Het bedrijvenbeleid in actie(s)" (Bedrijfslevenbrief, kamerstuk 32637-nr 15). Dit is uitgewerkt in het programma "inkoop innovatie urgent".

3. Stappenplan

In dit hoofdstuk zijn de in de inleiding van dit plan geïntroduceerde stappen uitgewerkt. Per stap is aangegeven wat het doel is, welke activiteiten worden uitgevoerd en wat de planning is.

Stap 1. Gezamenlijke ambities en doelstellingen uitwerken

Doelstelling van deze stap in het Plan van aanpak is het met medeoverheden verder uitwerken van gezamenlijke ambities en doelstellingen voor de periode 2016-2020. Doelstellingen en ambities kunnen betrekking hebben op de toepassings(vorm) van het instrument MVI. Het is niet de bedoeling om vanuit dit instrument effectdoelstellingen op te leggen aan overheden. Die worden bepaald vanuit de eigen organisatiedoelen, beleidskaders, akkoorden of wet- en regelgeving. De ervaring van de laatste jaren leert wel dat er meer betrokkenheid en commitment is als inkoop wordt gebruikt als instrument om een hoger gelegen doel te realiseren, waaraan bestuurders en opdrachtgevers gecommitteerd zijn. Daarom is er binnen deze stap nadrukkelijk aandacht voor het inbedden van MVI binnen bestaande afsprakenkaders. In hoofdstuk één zijn voorbeelden van doelen opgenomen waaraan MVI vanuit rijksperspectief een bijdrage moet leveren.

De volgende acties worden ondernomen:

- *Aansluiten bij convenanten, akkoorden en andere afsprakenkaders.* In 2015 worden de volgende acties ondernomen:
    - Inventariseren van reeds bestaande afsprakenkaders waarmee MVI een logisch verband houdt/kan houden.
    - Inventariseren van de mate waarin MVI wordt ingezet voor een bijdrage aan de doelen van deze kaders.
    - Inventariseren en pilot-testing van mogelijkheden voor versterking van criteria voor MVI op basis van methoden voor het waarderen van natuurlijk en sociaal kapitaal (in aansluiting op de lopende Green Deal Transparantie Natuurlijk en Sociaal Kapitaal).
    - Waar mogelijk worden aanvullende afspraken gemaakt.

Voor de lokale klimaatagenda zal de staatssecretaris van IenM in 2015 verkennen of een klimaatambassadeur ingezet kan worden voor het thema MVI, om dit instrument meer en effectiever ingezet te krijgen voor het behalen van de klimaat- en energiedoelen van het Rijk, lokale overheden en bedrijven, waaronder de 200 organisaties uit de klimaatcoalitie die toewerken naar klimaatneutraliteit. In navolging van een klimaatambassadeur voor MVI wordt tevens ook verkend of de Speciaal Gezant Natuurlijke Hulpbronnen en de voorzitter van het Platform Biodiversiteit, Ecosystemen en Economie[5]) kan worden ingezet als ambassadeur voor MVI.

[5] Het Platform Biodiversiteit, Ecosystemen en Economie is een samenwerkingsverband tussen VNO-NCW en IUCN Nederlands Comité.

Kader 2: Convenanten/akkoorden

Er zijn diverse convenanten en/of akkoorden gesloten waarmee MVI een logisch verband kan houden. Denk bijvoorbeeld aan:

- *Thematische afsprakenkaders* zoals het Energieakkoord, de Lokale Klimaat Agenda's en de Agenda Stad. Dit zijn breed en goed georganiseerde verbanden, waarbij MVI kan helpen de ambities te realiseren.
- *Sectoraal georganiseerde verbanden* op het gebied van duurzaamheid. Te denken valt aan duurzaam GWW: een samenwerkingsverband van marktpartijen, overheidsopdrachtgevers en kennisinstituten gericht op het duurzamer maken van de Spoor- en Grond- Weg- en Waterbouw. Of de IMVO-convenanten, waarin voor sectoren met een verhoogd risicoprofiel afspraken worden gemaakt over internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (bijvoorbeeld de voedingsmiddelenindustrie, textiel en kleding en de houtsector), waarbij de OESO-richtlijnen voor MNO en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights zowel door de overheid als het bedrijfsleven in acht worden genomen.
- *Regionale georganiseerde verbanden.* Alle regio's in Nederland hebben programma's en aanjaagorganisaties om duurzame bedrijvigheid te bevorderen. Voorbeelden hiervan zijn: Energy Valley (Noord NL), Green Tech Alliances (Oost NL), Clean Tech Delta (Zuid-West NL), Green Metropole (Amsterdam), en Biobased & New Energy (Brabant).

- *Nieuwe bestuurlijke afspraken*: De Rijksoverheid zal het initiatief nemen om in 2015 overleg te organiseren met medeoverheden om het draagvlak voor gemeenschappelijke afspraken over proces en toepassing van het instrument MVI te toetsen. Vervolgens zal een traject gestart worden om een nieuw afsprakenkader te formuleren en vast te leggen. Het Manifest Professioneel Duurzaam inkopen dat sinds 2012 door circa 80 overheden is ondertekend, biedt hiervoor mogelijk een basis. Onderwerpen die in het afsprakenkader aan de orde kunnen komen zijn:
  - De toepassingsvorm van het instrument MVI. Daarbij gaat het om uitgangspunten als aanbesteden op basis van ambities, het toepassen van prestatiebelonende gunningscriteria bovenop minimumeisen en aanbesteden op basis van levensduurkosten als voorkeur.
  - De bijdrage van MVI aan de duurzaamheidsambities van overheden op people, planet en profit/prosperity (3P) waarbij aansluiting wordt gezocht bij doelen die in andere kaders en afspraken reeds geformuleerd zijn ten aanzien van $C0_2$ reductie, energiebesparing, hernieuwbare energie, materiaal hergebruik, waterverbruik, etc.
  - Afspraken over het op uniforme wijze toepassen van de milieucriteria en kaders als de internationale sociale voorwaarden.
- Zoals in de Tussenbalans Groene Groei (18-6-2015) is aangegeven, is meer ambitie op MVI een van de slimme marktprikkels om Groene Groei verder te stimuleren. Groene innovatieve productie kan vaak nog niet op prijs concurreren met reguliere productie. De markt zal de overstap naar groene productie vaak niet vanzelf zetten. Met slimme marktprikkels kan de overheid dit wel stimuleren. De overheid draagt bij aan een markt voor duurzame innovatieve producten en productieprocessen door zelf maatschappelijk verantwoord (duurzaam, innovatiegericht, circulair) in te kopen.
- *Het creëren van zoveel mogelijke maatschappelijke waarde als doel in de aanbestedingswet en meer mogelijkheden voor het realiseren van (duurzame) ambities.* De nieuwe Europese aanbestedingsrichtlijn benadrukt dat het van belang is dat aanbestedende diensten door middel van aanbestedingen kunnen bijdragen aan slimme, duurzame en inclusieve groene groei. Hiertoe worden de mogelijkheden uitgebreid om in de gunningscriteria of contractvoorwaarden wensen of eisen op te nemen die gerelateerd zijn aan duurzaamheid. Ook worden de mogelijkheden op het gebied van innovatiegericht inkopen vergroot. Zo is het voeren van een marktconsultatie expliciet opgenomen in de richtlijn en wordt de procedure van het innovatiepartnerschap

geïntroduceerd. Ten slotte worden de toepassingsmogelijkheden van de mededingingsprocedure met onderhandeling en de procedure van de concurrentiegerichte dialoog uitgebreid, waardoor aanbestedende diensten in meer gevallen – onder strikte voorwaarden – met inschrijvers kunnen onderhandelen om tot een oplossing te komen die past bij de vraag van de aanbestedende dienst. De bepalingen uit de aanbestedingsrichtlijn moeten uiterlijk 18 april 2016 in de Aanbestedingswet 2012 zijn geïmplementeerd.

- *Internationale Sociale Voorwaarden (ISV).* In 2014 is de toepassing van de ISV binnen de rijksinkoop geëvalueerd. De Tweede Kamer is op 30 januari 2015 geïnformeerd over de uitkomsten van dit onderzoek. Eén van de aanbevelingen is om meer en uniforme toepassing van het ISV kader, zoals gehanteerd binnen de rijksinkoop, te bevorderen bij medeoverheden. Daaraan geeft dit Plan van aanpak invulling. Daarnaast is geadviseerd de ISV meer in lijn te brengen met de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen. Ook wordt geadviseerd om over te gaan op één regime met een due diligence eis. Daarmee vervallen de huidige complicerende factoren van de regimekeuzes en de aanvullende voorwaarden voor risicoproducten. Om de uitvoerbaarheid van de aanbevelingen te toetsen aan de praktijk zal een aantal pilot-aanbestedingen worden gestart waarbij onder andere de MVO Risico Checker als instrument wordt ingezet. Voorzien is dat de pilot-aanbestedingen in november 2015 worden geëvalueerd, waarna besluitvorming over het opvolgen van de aanbeveling en de verdere implementatie zal plaatsvinden.

Stap 2. Ontwikkelen systematiek voor monitoring en benchmarking

Doelstelling van deze stap is het opzetten en ontwikkelen van een systematiek om de voortgang op de ambities en doelstellingen te volgen en te bevorderen. Er zal een wijze van monitoring van prestatie-indicatoren en benchmarking opgezet worden. Hierbij wordt de scope, welke gefocust was op het toepassingspercentage van minimum milieueisen, verbreed naar organisatorische inbedding en sociale aspecten. De benchmark moet overheden in staat stellen om de eigen prestaties te vergelijken met andere overheden (bijvoorbeeld op basis van geografische of demografische kenmerken), overheden helpen bij interne of externe verantwoording en inzicht bieden in de organisatorische inbedding van MVI en gehanteerde aanbestedingsmethoden. Bovendien kan de benchmark gebruikt worden om ondersteuningsactiviteiten toe te spitsen op verschillende doelgroepen (koplopers, peloton en achterblijvers). Belangrijke randvoorwaarde bij het opstellen van de systematiek is het beperken van de administratieve last. Daarom wordt gestreefd naar een benchmark die waar mogelijk gebruik maakt van informatie uit algemene bronnen en bestaande monitoringssystemen. Binnen deze stap worden de onderstaande activiteiten uitgevoerd:

- Ontwikkelen van een systematiek voor monitoring en benchmarking van MVI
    - Vanaf het najaar 2015 zal afgestemd worden met medeoverheden en bedrijfsleven over mogelijke prestatie-indicatoren en de opzet van een monitorings- en benchmarksystematiek.
        - In oktober wordt een klankbordgroep geformeerd waarin betrokken partijen vertegenwoordigd zijn
        - Deze zullen input leveren voor een programma van eisen /opdrachtformulering
        - Op basis van de opdrachtformulering wordt eind dit jaar – begin 2016 een systematiek uitgewerkt
        - Na goedkeuring van de systematiek zal de eerste benchmark uitgevoerd worden
    - Het RIVM zal verkennen welke milieutechnische prestatie-indicatoren voor MVI er zijn en op welke wijze deze verankerd kunnen worden in de volgende editie van de Monitor Duurzaam Nederland.
    - Telos, een kenniscentrum voor duurzame ontwikkeling van Tilburg University, zal in 2015 de duurzaamheidsambitie en toepassingsvorm van MVI van een representatief

deel van gemeenten verkennen. Dit zal gebruikt worden als input voor de te ontwikkelen monitorings- en benchmarksystematiek en voor de Governance Monitor die Telos in 2016 zal uitvoeren.
    - De monitor/benchmark zal tweejaarlijks uitgevoerd worden.

Kader 3: Monitoring en benchmarking

Voorbeelden van mogelijke indicatoren en / of vragen zijn:

- Heeft uw organisatie een duurzaamheidsbeleid, waarin de sociale, milieu en economische aspecten geïntegreerd zijn?
- Is er beleid voor MVI voor uw organisatie opgesteld, waarin duurzaamheidsambities en doelstellingen zijn doorvertaald?
- Zijn er verantwoordelijkheden, taken en bevoegdheden voor het halen van de doelstellingen op het gebied van MVI vastgelegd?
- Is er bij gezamenlijke inkoop, waarbij voor u door een andere organisatie wordt ingekocht dan wel bij geclusterde inkoop (via categoriemanagement) met andere organisaties, inzicht in toegepaste duurzaamheidscriteria?
- Evalueert u regelmatig (in ieder geval minstens 1 keer per jaar) of en hoe de gemaakte afspraken op het gebied van MVI zijn nageleefd binnen de eigen organisatie?
- In hoeveel procent van het totale volume van de aanbestedingen wordt de methode van de Economisch Meest Voordelige Inschrijving toegepast?
- In hoeveel procent van de aanbestedingen wordt de benadering vanuit de levensduurkosten cq Total Costs of Ownership (TCO) gehanteerd?
- Wat is de gemiddelde wegingsfactor voor duurzaamheid?
- Wordt er tijdens de contractperiode gemonitord of de leverancier zich houdt aan de minimumeisen (en/of andere overeengekomen duurzaamheideisen)?
- Wordt er regelmatig (meerdere keren per jaar) binnen de organisatie gecommuniceerd over de ambities en opgestelde doelstellingen voor MVI?
- Wordt er extern gecommuniceerd over de ambities en doelstellingen voor MVI?

Bron: Monitor duurzaam inkopen KPMG

- Impact bepalen
    - Daarnaast gaat het RIVM in 2016 beginnen met het bepalen, aan de hand van concrete aanbestedingen, welke milieuwinst te behalen is bij toepassing van gunningcriteria bij MVI, o.a. met betrekking tot circulariteit, klimaat en energie.
    - Het Rijk zal bekijken hoe MVI kan bijdragen aan de groene groei domeinen. Daarom zal het Rijk in 2016 voor een aantal productgroepen een kwalitatieve analyse laten uitvoeren van de mate waarin MVI heeft bijgedragen aan de verduurzaming van een product en/of marktketen. Hiervoor zal nog in 2015 een opdracht worden opgesteld, hierbij wordt ook nauw gekeken naar input voor de opzet van de monitoringssystematiek.

Stap 3. Verbetering kennis, instrumenten en opleiding inkopers en opdrachtgevers.

Doelstelling van deze stap is het verder versterken van de uitwisseling van kennis en ervaring op het gebied van MVI. PIANOo heeft daarbinnen een belangrijke rol. Sinds 2014 ondersteunt het centraal loket Maatschappelijk Verantwoord Inkopen publieke inkopende organisaties bij de implementatie van MVI. De dienstverlening van het loket is tweeledig:

- Integrale activiteiten die bijdragen aan de algehele professionalisering en toepassing van MVI in het inkoopproces (bv gericht op functioneel specificeren)
- Themaspecifieke activiteiten ondersteunend aan specifieke beleidsdoelen (zoals bijvoorbeeld de biobased economy of circulair inkopen)

Figuur 3 Duurzaamheidthema's

Er vinden dus al diverse activiteiten plaats om de kennis en vaardigheden van inkopers op het gebied van MVI te verstevigen. Deze activiteiten worden verbreed en verdiept:

- Activiteiten worden niet alleen gericht op inkopers, maar juist ook op de andere actoren in het inkoopproces, zoals opdrachtgevers/behoeftestellers, projectleiders en contractmanagers.
- Activiteiten specifiek gericht op koplopers (bv een community of practice), peloton (bv meelooptrajecten bij MVI aanbestedingen) en/of achterblijvers (bv een online helpdesk en templates).

De volgende activiteiten worden ondernomen:

- *Behoeftepeiling jaarprogramma PIANOo*. De Rijksoverheid inventariseert in 2015 bij relevante betrokkenen bij aanbestedende diensten wat hun doelstellingen zijn en welke aanvullende ondersteuning of opleidingsprogramma's daarbij gewenst/noodzakelijk zijn. Op basis daarvan wordt het jaarprogramma van PIANOo inhoudelijk bijgesteld en wordt mede bepaald of, en welke (opleidings)activiteiten bij derden worden ondergebracht.
- *Opstellen jaarprogramma PIANOo.* PIANOo stelt jaarlijks een programma aan activiteiten en bijeenkomsten op:
    - Over algemene inkoopprofessionalisering, bijvoorbeeld: bijeenkomsten of hulpmiddelen voor functioneel specificeren, levensduurkosten, gunningsmethodieken, adviesvaardigheden en marktdialogen.
    - Over thema's als innovatiegericht inkopen, duurzame mobiliteit en voedsel, biobased en circulair inkopen en het toepassen van internationale sociale voorwaarden, inclusief bij

inkopen het rekening houden met de OESO-richtlijnen voor Multi Nationale Ondernemingen.
  - In het kader van innovatiegericht inkopen, met marktsessies en best practices.

  In 2015 wordt capaciteit georganiseerd om inkopende organisaties te ondersteunen bij duurzame inkooptrajecten. Randvoorwaarde daarbij is dat deze ondersteuning ten goede komt aan meerdere samenwerkende inkooporganisaties en dat de informatie en opgedane kennis en ervaring wordt gedeeld via de website van PIANOo. Mogelijkheden daartoe zijn:
  - Ondersteuning bij het organiseren van marktconsultaties.
  - Het organiseren van expertsessies.
  - Het bieden van ondersteuning bij het formuleren van een functionele uitvraag en gunningcriteria. Hieronder valt ook ondersteuning op het gebied van inkopen op basis van levensduurkosten (bijvoorbeeld het verzamelen van primaire kengetallen hiervoor.)
- *Open stakeholderdialogen en marktontmoetingen.* Om inkopende organisaties meer inzicht te geven in kansrijke ontwikkelingen en mogelijkheden voor innovatie en duurzaamheid worden er "open stakeholderdialogen" georganiseerd. Dat betekent dat bij een productgroep betrokken stakeholders worden uitgenodigd om met elkaar te verkennen welke wenselijke en kansrijke oplossingsrichtingen er zijn voor verduurzaming in de samenwerking overheid-markt in inkopen en aanbestedingen. De aanpak wordt dit najaar getest voor twee productgroepen. Vanuit (gezamenlijke) innovatieambities binnen de overheid worden jaarlijks twee themagerichte marktontmoetingen georganiseerd. Hierbij wordt de markt uitgedaagd om mee te denken over de vraag en mogelijke oplossingsrichtingen. De intentie bestaat om deze marktontmoetingen te laten volgen door aanbestedingen die ruimte geven aan innovatieve concepten en oplossingen.
- *Prijs de meest duurzame inkoopprestatie.* Er wordt een prijs ingesteld voor de inkooporganisatie met de meest duurzame inkoopprestatie. Deze prijs wordt gekoppeld aan de benchmark of bijvoorbeeld het jaarlijks PIANOo congres.
- *Geschikt maken en toepassen van de aanpak ambitieweb voor andere productgroepen en categorieën.* In het kader van het samenwerkingsverband duurzame Grond Weg en Waterbouw is een aanpak ontwikkeld die inkopende organisaties helpt met het bepalen van de ambities voor een inkooptraject, het zogenaamde ambitieweb. Dit ambitieweb wordt in de eerste helft van 2016 aangepast zodat ook andere sectoren er gebruik van kunnen maken.
- *Delen van ervaringen en lessen van koplopers, Green Deals en pilots innovatiegericht inkopen.* Er zijn zo'n 26 Green Deals geweest waar MVI een rol speelde en vanuit het programma "inkoop innovatie urgent" zijn 25 projecten begeleid. Er zullen periodiek bijeenkomsten georganiseerd worden waarin bijvoorbeeld de lessen vanuit award winnende Green Deals als de Green Deal Duurzaam GWW en Circulair Inkopen worden gedeeld. Ook is er binnen deze actie nadrukkelijk aandacht voor het delen van de lessen van koplopers, zoals de wijze waarop de waterschappen werken aan verduurzaming, en is er meer dan in het verleden aandacht voor de sociale aspecten van MVI.
- *Delen van lessen financieringsconstructies maatschappelijk verantwoord inkopen*. De baten en lasten van duurzame aankopen zijn binnen organisaties niet altijd gelijk verdeeld. Zo kan de investering voor een energiezuinige oplossing door een andere afdeling gedaan worden dan waar de baten hiervan terecht komen. Inmiddels is hier enige ervaring mee. PIANOo zal succesvoorbeelden van oplossingen hiervoor binnen het Rijk en andere overheden (via de website) delen.
- *Ontwikkelen systematiek voor het aanbesteden op kosten.* Bij aanbesteden op levensduurkosten wordt er naast de aanschafprijs van een product gekeken naar de kosten voor beheer, gebruik en afdanking (directe kosten). Het Rijk zal een onderzoek laten uitvoeren naar de potentiële besparingen binnen de rijksinkoop door uit te gaan van de levensduurkosten. Daarnaast biedt de nieuwe Europese aanbestedingsrichtlijn de mogelijkheid om ook indirecte kosten (zoals schade aan het milieu) mee te wegen bij aanbestedingen. De Rijksoverheid zal actief participeren in een project op Europees niveau waarin voor een aantal productgroepen methodieken voor

levensduurkostenberekening worden uitgewerkt en deze vervolgens ook toepassen. In 2016 zijn twee pilots voorzien. Naar aanleiding van de motie van Veldhoven (34000XII-37) bekijkt het kabinet of, naar analogie van de CO_2-prestatieladder, bedrijven een gunningsvoordeel kunnen krijgen naar mate van transparantie over de maatschappelijke impact (inclusief indirecte kosten). Hierover is het Rijk in gesprek met onder andere de beheerder van de CO_2-prestatieladder SKAO en andere relevante partijen.
- In het vervolgonderzoek 'Materialen in de Nederlandse economie' wordt een geavanceerde database met bijbehorende self-assessment tool opgebouwd, gericht op inkopers van bedrijven. In de database wordt ook op productniveau in kaart gebracht welke 'kritische' materialen er in zitten, welke MVO-risico's er aan verbonden zijn en welke (circulaire) handelingsperspectieven er voor handen zijn. De database en tool zullen ook geschikt gemaakt worden voor overheidsinkopers.

Stap 4. Regie en governance

Doelstelling van deze stap is het ontwikkelen van een structuur voor regie en governance.
In de kamerbrief van 7 februari 2014 (Kamerstuk 30 196, nr. 232) is de verantwoordelijkheidsverdeling tussen ministeries en het Rijk en de medeoverheden opgenomen. De beleidsdepartementen zijn en blijven beleidsverantwoordelijk voor de binnen hun portefeuille vallende thema's. Zo blijft de Minister van IenM verantwoordelijk voor de milieuaspecten van MVI en zullen de Ministers van SZW, BZ en EZ dat blijven met betrekking tot de internationale sociale voorwaarden, social return, innovatie, biobased economy en andere mede via inkoop te realiseren beleidsdoelen.
De Minister voor Wonen en Rijksdienst coördineert en faciliteert dat rijksinkopers maatschappelijk verantwoord inkopen toepassen. Dat laatste verloopt via het inkoopstelsel voor de rijksinkoop. Met het invoeren van dit stelsel is gerealiseerd dat departementen niet alleen voor zichzelf bepaalde producten of diensten inkopen, maar gecoördineerd per productgroep of categorie voor elkaar. Het gaat daarbij om goederen en diensten die regelmatig worden gebruikt, zoals drukwerk, energie, kantoorartikelen, telefonie en communicatie. Naast deze generieke producten en diensten koopt het Rijk specifieke producten en diensten in, zoals Grond- Weg- en Waterbouw of forensische zorg. Zowel de Europese aanbestedingen voor generieke als de specifieke inkopen worden uitgevoerd door één van de inkoopuitvoeringscentra. Dit model borgt dat er binnen het Rijk een afgestemd en gestructureerd inkoopbeleid is dat bijdraagt aan professioneel inkopen en aanbesteden.

Communicatie over maatschappelijk verantwoord inkopen naar alle overheidsinkopers vindt plaats via het MVI-loket bij PIANOo. Aansturing van PIANOo op het MVI vindt plaats door een gezamenlijk overleg van de hierboven genoemde ministeries. Voor de regie en governance worden de volgende acties voorgesteld:

- Het oprichten van een landelijk overleg maatschappelijk verantwoord inkopen voor Rijk en medeoverheden, waarin samenwerking en kennisdeling opgepakt en besproken kunnen worden.
- Medeoverheden uitnodigen om zitting te nemen in het opdrachtgevend beraad PIANOo voor het maatschappelijk verantwoord inkopen dossier -zonder daarvoor meteen een financiële bijdrage te vragen-, zodat ze ervaring kunnen opdoen in deze nieuwe rol. Medeoverheden zijn hiervoor al eerder gevraagd, maar destijds was onder andere de gevraagde financiële bijdrage een belemmering.
- Het formeren van een stuurgroep die periodiek de voortgang op het Plan van aanpak bespreekt. Deze stuurgroep bestaat uit vertegenwoordigers van de betrokken ministeries, medeoverheden en bedrijfsleven.
- In combinatie met de uitkomsten van de tweejaarlijks uit te voeren benchmark zal een voortgangsrapportage met betrekking tot het programma aan de Kamer worden aangeboden.

Bijlage 1: MVI-loket

PIANOo is sinds 2014 het centraal loket voor Maatschappelijk Verantwoord Inkopen. Het doel van het loket is om de effectuering van MVI en de professionele toepassing bij overheidsinkoopdiensten te versnellen en actief te ondersteunen. Daarbij is gekozen voor de term Maatschappelijk Verantwoord Inkopen om aan te sluiten bij de in het bedrijfsleven vaak gebruikte term Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen. Dit benadrukt dat MVI breder is dan het milieuthema en er bijvoorbeeld ook aandacht is voor het belang van innovatie, social return en aandacht voor toegang van het MKB en ZZP'ers tot overheidsopdrachten.

Maatschappelijk Verantwoord Inkopen
Maatschappelijk verantwoord Inkopen, ook wel duurzaam inkopen genoemd, betekent dat u bij de inkoop van producten, diensten of werken ook kijkt naar de effecten op milieu en sociale aspecten. En dat u nadenkt over hoe u via inkoop kan bijdragen aan de realisatie van beleidsdoelen van uw organisatie.

Op pianoo.nl vindt u alle informatie om maatschappelijk verantwoord in te kopen:

- **Themadossiers**
  Uitgebreide informatie over Internationale sociale voorwaarden, social return, milieu, biobased inkopen, circulair inkopen, innovatie en MKB.
- **Bijeenkomsten**
  Bijeenkomsten op het gebied van MVI: o.a. lunchbijeenkomsten, marktontmoetingen, kennisbijeenkomsten en expertsessies.
- **Vragenloket**
  Heeft u vragen over MVI, mail dan naar info@pianoo.nl.
- **Praktijkvoorbeelden**
  Regelmatig worden nieuwe MVI praktijkvoorbeelden gepubliceerd op www.pianoo.nl.
- **Productgroepen**
  Gedetailleerde informatie per productgroep over Maatschappelijk Verantwoord Inkopen.
- **Milieucriteria**
  Per productgroep suggesties, selectiecriteria, minimumeisen, gunningscriteria en contractbepalingen.
- **MVI in het inkoopproces**
  Stapsgewijs langs de belangrijkste aandachtspunten en tips voor het betrekken van de interne klant.
- **Ontwikkelingen**
  Op het gebied van MVI zowel in Nederland als in Europees en internationaal verband.

PIANOo - Hét centraal loket voor MVI
www.pianoo.nl

Bijlage 2: Mijlpalen en planning

Acties duurzaamheid binnen de rijksinkoop

Ambitie	- Verbeteren kwaliteit en duurzaamheid rijksbedrijfsvoering - Met de inkoopkracht van de Rijksoverheid een bijdrage leveren aan beleidsdoelen op het gebied van milieu, economie en het sociale domein
Doelen	- Minimale milieuschade - Stimuleren van eerlijke beloning en goede werkomstandigheden en voorkomen van mensenrechtenschendingen in de keten - Aanmoedigen van arbeidsparticipatie - Stimuleren biobased economy en circulaire economie - CO2-reductie, Energie-efficiency en gebruik duurzame energie - Stimuleren innovatie - Toegang MKB en ZZP-ers tot opdrachten
Inkoop-strategie	- Van uitsluiten van ongewenste ontwikkelingen naar aanmoedigen en uitnodigen tot duurzaamheidswinst en innovatie
Samen-werking	- Samenwerking via 20 inkooppunten binnen de rijksinkoop en rijksbrede inkoop voor circa 35 categorieën - Dialoog met branchevertegenwoordigers en leveranciers via het categoriemanagement, leveranciersdagen en marktconsultaties - Kennis en ervaringen delen met andere overheden via PIANOo
Integra-tie in het inkoop-proces	- Inbedding duurzaamheid in het rijksbrede categoriemanagement en via categorieplannen - Integratie in inkopen en aanbesteden opleidingen - Integratie in verantwoording en jaarrapportage - Toepassing van milieucriteria bij alle rijksinkopen van productgroepen waarvoor milieucriteria zijn opgesteld - Toepassing van internationale sociale voorwaarden bij opdrachten met een geraamde waarde boven de Europese drempelwaarde - Toepassing social return bij alle aanbestedingen van 'werken' en 'diensten' met een loonsom van tenminste € 250.000,- (excl. BTW) en een looptijd van tenminste 6 maanden - Implementatie Europese energie-efficiencyrichtlijn en stimulering hernieuwbare energie via een gebiedgeoriënteerde aanpak zoals in EnergieRijk Den Haag of de inzet van het eigen areaal - Toepassing concepten als biobased- en circulair inkopen in pilots - Innovatienetwerk rijksinkoop - Onderdeel van de op te stellen duurzaamheidsagenda rijksbedrijfsvoering
Prag-matische aanpak	

Acties gezamenlijke ambities en doelstellingen

Nr	Actie	Gereed
1	Aansluiten bij convenanten, akkoorden en andere afsprakenkaders	
	- Inventarisatie	Q3-2015
	- Uitvoeren overlegronde	Q1-2016
2	Nieuwe bestuurlijke afspraken	
	- Verkennen draagvlak	Najaar 2015
	- Opstellen nieuw afsprakenkader	
3	Verkennen inzetten ambassadeurs voor MVI:	
	- Klimaatambassadeur	Najaar 2015
	- Gezant Natuurlijke Hulpbronnen	Najaar 2015
	- Voorzitter Platform Biodiversiteit, Ecosysteemdiensten en Economie	Najaar 2015
4	Implementatie aanpassingen in aanbestedingswet	Apr 2016
5	Internationale sociale voorwaarden	
	- Pilot-aanbestedingen	Q4-2015
	- Evaluatie pilot-aanbestedingen	Q4-2015
	- Besluitvorming toepassing OESO-richtlijnen	Q1-2016
	- Implementatie	Apr 2016

Acties monitoring en benchmarking

Nr	Actie	Gereed
	Ontwikkelen systematiek voor monitoring en benchmarking	
1	Ontwikkelen systematiek benchmark op organisatieontwikkelingsniveau	
	- Afstemming met medeoverheden	Najaar 2015
	- Opdrachtformulering	Q1-2016
	- Uitvoeren eerste benchmark obv systematiek	Q3-2016
2	RIVM verkenning technische prestatie-indicatoren (is input voor 1)	
	- Opdrachtformulering	Q2-2015
	- Uitvoering onderzoek	2016 e.v
3	Onderzoek governance monitor Telos (is deels input voor 1)	
	- Opdrachtformulering	Q2-2015
	- Uitvoering verkenning (input voor 1)	Q3-2015
	- Uitvoering governance monitor	2016
	Impact bepalen	
4	Onderzoek milieuwinst gunningcriteria en bijdrage MVI aan verduurzaming product en marktketens/groene groei	
	- Opdrachtformulering	2016
	- Uitvoering onderzoek	2016 en verder

Acties verbetering kennis, instrumenten en opleiding inkopers en opdrachtgevers

Nr	Actie	Gereed
1	Behoefteπeiling bij inkooporganisaties - Uitvoeren behoeftepeiling - Verwerken uitkomsten in jaarprogramma	 Q4-2015 Q4-2015
2	Opstellen jaarprogramma - Organiseren ondersteuningscapaciteit - Organisatie inrichten op deze vormen van ondersteuning	Q4-2015 Najaar-2015 Voorjaar-2016
3	Open stakehoderdialogen en marktontmoetingen - Opdrachtformulering - Uitvoering tweetal pilots - Herhaling voor diverse productgroepen/ ketens	 Q3-2015 Q4-2015 Vanaf 2016
4	Geschikt maken methodiek ambitieweb voor andere productgroepen en categorieën - Opstellen opdrachtformulering - Aangepast instrument gereed	 Q4-2015 2016
5	Lessen Green Deals delen - Uitvoeren analyse - Bijeenkomst	Periodiek Q3-2015 Q4 -2015
6	Lessen innovatiegericht inkopen delen - Uitvoeren analyse - Lanceren innovatiemarkt	 Ntb
7	Delen lessen financieringsconstructies	Q1-2016
8	Ontwikkelen systematiek voor het aanbesteden op levensduurkosten. - Start participatie in EU traject - Opdrachtformulering - Uitwerken ladder maatschappelijke impact	 Q4-2015 2016 2016
9	Database met bijbehorende self-assessment tool Grondstoffen en Circulaire Economie geschikt maken voor overheidsinkopers	Voorjaar 2016

Acties regie en governance

Nr	Actie	Gereed
1	Oprichten landelijk overleg MVI - Benaderen deelnemers - Organiseren eerste overleg - Herhalen van overleg op periodieke basis	 Najaar 2015 Najaar 2015 Vanaf 2016
2	Organiseren deelname medeoverheden in opdrachtgevend beraad PIANOo	Afhankelijk van overleg bestuurlijke afspraken
3	Formeren stuurgroep	idem
4	Tweejaarlijkse voortgangsrapportage aan de Kamer	Q4-2016/Q1-2017